

JOBBEN FÖRST!

**Viktiga frågor
för tjänstemännen
inför valet 2026**

Jobben, jobben, jobben!

TCO sätter jobben först. För vi vet att jobben bygger Sverige, men också människors liv. Ett arbete betyder mer än en lön: det betyder frihet att stå på egna ben, att känna mening och kunna planera framtiden. Det är tack vare att människor jobbar som vi kan bära upp välfärden, få resurser till försvar och klimatomställning. Problemen med bristande förutsättningar för matchning och hög arbetslöshet är inte nya men har fått växa sig större än nödvändigt. För detta bär alla partier, från höger till vänster, ansvar. Ofta har man pratat om jobben och en bättre fungerande arbetsmarknad – men det har varit mycket snack och lite verkstad.

Sverige behöver en politik som prioriterar annorlunda, och vi vet vad som funkar. Inte minst när det kommer till arbetsmarknadspolitik. Men som facklig centralorganisation sätter vi ner foten i flera frågor. För även om det för oss under valåret handlar om att sätta jobben, jobben och jobben i fokus så har vi utvecklad politik på flera områden. Vilka de är finns beskrivet i denna text. Den är skriven för att ge svar och inspel till politiken på för Sverige avgörande framtidsfrågor.

Och vi kommer förutom jobben att särskilt lyfta fram klimatfrågor, jämställdhet och demokrati.

Vi sätter jobben främst och kopplingen till hur vi därmed kan lösa flera utmaningar är uppenbar. Vi kommer inte kunna korta köerna i vården utan sjuksköterskor – det börjar med jobben. Vi kommer inte kunna lösa klimatutmaningen utan att människor med rätt kompetens gör det möjligt – det börjar med jobben. Vi kommer heller inte nå mer ekonomisk rättvisa mellan kvinnor och män utan jobben.

Kompetensförsörjning, omställning, arbetsmiljö och villkoren för dem som arbetar måste upp högst på agendan. Och det är med jobben som ett rikare, mer jämställt och mer konkurrenskraftigt Sverige byggs. Vår uppmaning till alla politiska partier är därför att börja där väljarna börjar – med jobben. För det parti som i årets valrörelse inte sätter jobben först kommer heller inte kunna lösa de samhällsutmaningar vi har framför oss.

Therese Svanström, ordförande för TCO

Innehåll

Jobben, jobben, jobben! **2**

I en oviss tid behövs en tydlig vision **2**

Demokratin behöver försvaras och stärkas **5**

Jämställdheten måste fortsätta öka **7**

Ledarskap krävs för en rättvis klimatomställning **10**

Arbetsmarknaden behöver stark kompetensförsörjning och långsiktig politik **13**

Arbetslivet behöver vara tryggt och hållbart **16**

Ekonomisk politik för jobb, företagande och väl fungerande välfärd **18**

Sverige behöver skyddas från yttre och inre hot **21**

Ett Sverige att längta till **22**

Kontakt TCO

Charlotta Helge, samhällspolitisk chef
charlotta.helge@tco.se

I en oviss tid behövs en tydlig vision

Vi lever i en oviss tid. Auktoritära, populistiska och nationalistiska krafter fortsätter att växa och påverkar synen på demokrati och grundläggande rättigheter, inklusive synen på facket och kollektivavtal. Klimatutmaningarna blir alltmer synliga men åtgärder dras tillbaka eller dröjer, trots att det finns ett starkt folkligt stöd för en offensiv klimatpolitik.

Flera utmaningar kvarstår på arbetsmarknaden och det ställs stora krav på att utforma en ekonomisk politik för jobb, tillväxt och kvalitet i välfärden. Säkerhetsläget är försämrat, vilket ökar behovet av både militärt och civilt försvar. Den allvarliga brottsligheten och gängkriminaliteten påverkar alla delar av vårt samhälle, även arbetsmarknaden där arbetslivskriminalitet och välfärdsbrottslighet är stora problem. Därtill tystnar samtalet mellan människor och tjänstemän vågar inte alltid säga sin mening av rädsla för repressalier. Vi befinner oss ofta i olika så kallade filterbubblor, och utmanas av krafter som är resistenta mot fakta. Människors frihet och möjligheter att forma sitt eget liv verkar inte längre vara ledstjärnan när politiken utformas.

Allt detta riskerar att dra isär samhället.

I en oviss tid behövs en tydlig vision och en politik som ger framtidshopp. I dag blickar många bakåt för att hantera den oro och osäkerhet som vår nutid präglas av. Men en sak är säker, det var inte mycket som var bättre förr. Vi behöver föra en politik som formar ett bättre samhälle och ett Sverige att längta till.

Vi tror att det är möjligt.

Men det kräver att vi drar åt samma håll, det är bara tillsammans vi kan skapa förändring. Vi vill se ett Sverige som fortsatt är fritt och demokratiskt. Ett Sverige som präglas av gemenskap och en strävan efter att alla människor ska vara fria att forma sina egna liv. Ett Sverige där vi ställer om, och på riktigt satsar på en rättvis klimatomställning med grön tillväxt och som skapar förutsättningar för ett konkurrenskraftigt näringsliv.

Vi vet att det börjar med jobben. Därför behövs en arbetsmarknad som präglas av tryggad kompetensförsörjning, en mer ambitiös och långsiktig arbetsmarknadspolitik samt av ett hållbart arbetsliv där alla kan komma till sin rätt. En inkluderande arbetsmarknad som utgår från tanken att arbete skapar trygghet, gemenskap och sammanhang och bygger vårt samhälle starkt. Där ett eget jobb och egen försörjning går att nå för alla. Det behövs goda villkor oavsett om du är anställd, egenföretagare eller frilans.

” Vi behöver föra en politik som formar ett bättre samhälle och ett Sverige att längta till.

Det är ett Sverige som är värt att försvara.

Det är ett samhälle där vi möter utmaningar tillsammans. Det är ett land som håller ihop. Där vi debatterar och diskuterar men gör det med respekt. Där experter tillåts vara experter och var och en av oss vågar säga vår mening på arbetsplatsen. Där civilsamhället bidrar till demokratisk motståndskraft. Ett handlings- och konkurrenskraftigt samhälle som kan hantera de nya utmaningar som en förändrad demografi och ett försämrat säkerhetsläge ger upphov till. Ett Sverige där människors frihet, självbestämmande och möjligheter att forma sina egna liv bär oss framåt.

Den fackliga rörelsen är en viktig kraft i detta sammanhang. Den står stark. Runt om i landet, på hela arbetsmarknaden, i alla sektorer och branscher finns personer som är medlemmar i fackförbund och som är förtroendevalda på sina arbetsplatser. Deras engagemang grundar sig i en tro på att vi tillsammans kan göra skillnad. Därför är det självklart att vi som facklig centralorganisation är beredda att ta ansvar i en tid som denna. Den svenska arbetsmarknadsmodellen, som bygger på långsiktigt samarbete och kollektivavtal, är en gedigen grund att stå på. Vi är övertygade om att den fackliga rörelsen och den svenska arbetsmarknadsmodellen kan bidra till stabilitet och lösningar på de utmaningar som vi står inför. Tillsammans har vi gjort det förut, vi kan göra det igen.

TCO är en centralorganisation som samlar 12 fackförbund med sammanlagt närmare 1,3 miljoner medlemmar. Detta är TCO:s prioriterade frågor inför valet 2026, förslag som tillsammans kan skapa ett Sverige att längta till.

” Ett Sverige där människors frihet, självbestämmande och möjligheter att forma sina egna liv bär oss framåt.

**JOB BEN
FÖRST!**

Demokratien
behöver
**försvaras
och stärkas**

Demokratin behöver försvaras och stärkas

TCO är en demokratisk, partipolitiskt obunden organisation som värnar principen om alla människors lika värde. Fria och oberoende fackföreningar är en central del i ett demokratiskt och öppet samhälle, inte minst för att kunna hävda arbetstagares rättigheter och ge dem en möjlighet att göra sina röster hörda.

Framväxten av auktoritära, populistiska och nationalistiska krafter runt om i världen har pågått en längre tid och ser ännu inte ut att avta. I dag finns dessa strömningar inte endast i ytterkantpartier utan har tagit sig in och påverkat politiken på ett mer generellt plan, även i Sverige. Dessa strömningar har ett antal gemensamma nämnare. Det handlar bland annat om en vi- och dem-mentalitet där vissa grupper i samhället pekats ut som syndabockar. Det handlar om idéer om att allt var bättre för. Men även ett ifrågasättande av det demokratiska samhällets fundament, som exempelvis en väl fungerande förvaltning och, inte minst, rättsväsende. Internationellt samarbete ifrågasätts på nationalistisk grund eftersom det uppfattas som en för stor kostnad och ett hot mot det egna landet.

I grunden är dessa idéer ett hot mot demokratin, mänskliga rättigheter och fackliga grundvärden som alla människors lika värde och tron på ett gemensamt samhälle. Utvecklingen i omvärlden har visat att värden och principer som vi länge har betraktat som självklara på mycket kort tid kan ifrågasättas, undermineras och avskaffas.

Utvecklingen är oroande för den offentliga förvaltningen och dess anställda – inte minst för att arbetsmiljön undermineras av hat, hot och våld samt krav på utvidgat straffrättsligt ansvar för fel i tjänsten. Detta leder till en negativ påverkan på den offentliga förvaltningens funktion och långsiktiga kompetensförsörjning. Ett skärpt tjänstemannaansvar skulle förstärka en osäkerhetskultur i en redan pressad offentlig sektor.

Ett mer repressivt och bakåtsträvande Sverige är inte ett Sverige som vi längtar till. I stället för att gå i en sådan riktning, som till exempel USA och Ryssland, behöver vi främja de principer som banat väg för det samhälle som vi vill uppnå, präglad av frihet och jämställdhet, yttrandefrihet, pressfrihet, ett civilsamhälle fritt från statlig styrning, oberoende public service, en fri fackföreningsrörelse och ett starkt internationellt samarbete.

TCO vill:

Kraftfullt bemöta förslag och initiativ som hotar demokratin och grundläggande fri- och rättigheter, inklusive fackliga rättigheter och förutsättningarna för den svenska arbetsmarknadsmodellen, där kollektivavtalet spelar en central roll.

Främja yttrandefriheten och pressfriheten och grundlags-skydda ett starkt och oberoende public service.

Motverka en utvidgning av tjänstefelsansvaret, förstärka tjänstemännens ställning som samhällsbärare och motverka hot och våld mot tjänstemän.

Motverka en tyst förvaltning och stärka de offentliga tjänstemännens ställning genom att bland annat säkerställa tillräckliga resurser och utbildning i till exempel den svenska förvaltningsmodellen, förebygga hot och våld mot tjänstemän, värna öppenhet, införa offentlighetsprincipen och meddelarskydd i fler offentligt finansierade privata verksamheter samt säkerställa en gedigen och oberoende beredningsprocess med tillräcklig tid för analyser och remisser.

**JOB BEN
FÖRST!**

**Jämställd-
heten måste
fortsätta
öka**

Jämställdheten måste fortsätta öka

En av TCO:s grundläggande värderingar är att kvinnor och män ska ha samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom samhällets alla områden. TCO arbetar för ett jämställt samhälle och driver på för reformer som ökar den ekonomiska jämställdheten.

I Sverige har vi generellt sett kommit längre än många andra länder i utvecklingen mot ett jämställt samhälle, men vi är inte i mål. Enligt officiell statistik från SCB var kvinnors genomsnittliga årsinkomst år 2023 endast 83,5 procent av männens, om man ser till befolkningen i förvärsaktiv ålder (20–65 år). Det finns även stora skillnader om man ser till kvinnors och mäns livsinkomst, det vill säga individernas sammanlagda inkomst över hela livet. Livsinkomsten kan beräknas på olika sätt, men oavsett hur man räknar landar man i ett miljongap i livsinkomster mellan kvinnor och män.

Sett över livet arbetar män som grupp fler timmar än kvinnor som grupp. Det ger män högre inkomster och genererar ett inkomstgap mellan kvinnor och män. Gapet beror till stor del på att kvinnor i större utsträckning löser familjens livspussel med barn och arbete. Att kvinnor tar längre föräldraledighet och oftare arbetar deltid för med sig stora och långvariga inkomstgap mellan kvinnor och män när de blir föräldrar. Sedan föräldraförsäkringen infördes för drygt 50 år sedan har männens andel av föräldraledigheten ökat successivt, men på senare år har den positiva utvecklingen saktat in och till och med gått bakåt en del år. En annan förklaring till inkomstgapet är att kvinnor i genomsnitt har lägre lön per timme än män. Detta är till stor del en effekt av att vi har en könsuppdelad arbetsmarknad i Sverige, där kvinnor och män arbetar i olika yrken och där kvinnodominerade yrken i genomsnitt har en lägre lönenivå. Vi har sett en utveckling de senaste åren där löneskillnaderna står stilla eller ökar något efter en period under 2005–2019 med kraftigt minskade löneskillnader.

Man kan fråga sig vad den avstannade utvecklingen beror på. Klart är att jämställdhetsfrågor har tappat fokus till följd av att andra områden, till exempel migration och brottsbekämpning, har hamnat högt upp på den politiska agendan. Vi måste kunna lösa flera problem samtidigt. Ett mer jämställt samhälle innebär förändring på flera områden. Vi kan inte blunda för att normer om kvinnor och män fortfarande är styrande inslag i vårt samhälle, till exempel synen på vem som är bäst lämpad att ta hand om

barnen och vem som vet hur en teknisk fråga ska lösas. Det finns också en stor skepsis mot jämställdhetsfrågor i de populistiska strömningar som på senare tid har präglat den politiska utvecklingen och som utgår från en idé att saker och ting var ”bättre förr”.

Men allt var inte bättre förr. Man behöver inte gå tillbaka särskilt långt i tiden för att finna ett Sverige där kvinnor var klart underrepresenterade på arbetsmarknaden och i stor utsträckning beroende av män för sin försörjning. Det är inte ett samhälle vi längtar tillbaka till.

Ökad ekonomisk jämställdhet är en förutsättning för ett samhälle på lika villkor, där kvinnor och män har lika möjligheter att bestämma över sina liv och sin framtid. Det är det samhället vi strävar efter. Sverige har gjort betydande framsteg på jämställdhetsområdet men det räcker inte. Vi har inte råd att tappa mer fart i denna viktiga fråga eller ännu värre – riskera att omintetgöra de framsteg som vi hittills har gjort.

TCO vill:

Att fler reformer ska genomföras för att öka den ekonomiska jämställdheten och uppnå ett jämställt samhälle.

Införa en tredelad föräldraförsäkring så att fler föräldrar delar mer lika på föräldraledigheten.

Förändra reglerna så att majoriteten av föräldrapenningdagarna tas ut under barnets tre första år, samtidigt som 10 dagar per år knyts till att underlätta för alla föräldrar att få ihop livspusslet med arbete och föräldraskap under barnets uppväxt (3–12 år).

Införa en jämställdhetspeng för föräldrar som delar lika på föräldradagarna.

Ta fram ett digitalt verktyg så att alla kan göra medvetna välinformerade val kring föräldraledighet och deltidarbete genom att på enkelt sätt förstå vilka effekter betald och obetald ledighet ger på kort och lång sikt.

**JOB BEN
FÖRST!**

Ledarskap
krävs
för en
**rättvis
klimat-
omställning**

Ledarskap krävs för en rättvis klimatomställning

Forskningen är tydlig. Det vi upplever just nu i form av bland annat värmeböljor, bränder, skyfall och jordskred är konsekvenserna av klimatförändringar och höjd global medeltemperatur orsakad av mänsklig aktivitet. Biologisk mångfald påverkas negativt och ekosystem rubbas. Det är förändringar som påverkar möjligheterna att bo, leva och arbeta på vår planet.

Redan i dag påverkas nästan var tredje tjänsteman av klimatförändringarna i sin tjänsteutövning, enligt en undersökning från Novus (2023). Och framtiden ser mörkare ut, om vi inte gör rätt saker nu. Arbetsplatserna kommer att påverkas, liksom vår närmiljö och världen i stort av ett förändrat klimat. Förändringarna kommer bli ännu svårare att hantera om vi inte skyndsamt gör vad vi kan för att minska utsläppen. Parallellt måste vi skydda samhället mot de risker och konsekvenser som ett förändrat klimat redan fört med sig, som exempelvis översvämningar, skogsbränder och torka. Riskerna blir också en fråga om civil beredskap och säkerhet, eftersom klimatförändringarnas effekter påverkar vår motståndskraft – i fred, i kris och i krig.

Vi står inför vår tids, kanske historiens, största strukturomvandling och en utmaning större än någon annan. Omvandlingen kommer att påverka arbetsmarknaden och innebära en stor omställning för både arbetstagare och arbetsgivare. Sverige har samtidigt unika förutsättningar att lyckas. Den folkliga förankringen för att genomföra en grön omställning är bred, och dessutom vill en majoritet av de yrkesverksamma bidra genom sitt arbete och med sin kompetens. Men ju längre vi väntar, desto svårare och kostsammare kommer det att bli. Gör vi rätt saker nu kan vi skapa gröna jobb med bra villkor här i Sverige och bidra till en grön tillväxt som gynnar alla. Att inte ställa om riskerar att fördjupa orättvisor och hårdast drabba dem som är mest utsatta, inte minst på arbetsmarknaden när arbetsmiljön försämras och jobb försvinner till följd av ett förändrat klimat. Därför behöver vi ett näringsliv som fortsatt ligger i framkant i den gröna omställningen. Mot denna bakgrund är det självklart att TCO som facklig aktör är en del av klimatomställningen.

Men trots att forskningen pekar tydligt i en riktning och tiden är knapp, går omställningen för långsamt och politiken misslyckas att vidta de åtgärder som krävs. På vissa håll ser vi till och med en utveckling där redan beslutade åtgärder dras tillbaka och ambitionsnivån sänks ytterligare. Om det var bråttom tidigare är läget nu akut.

Det som behövs är ett modigt och visionärt klimatledarskap, både från politiken, innovativa företag och parterna på arbetsmarknaden. Det krävs offensiva reformer för att vi ska ställa om och nå klimatmålen. Hela 7 av 10 tjänstemän säger att de är oroliga för klimatförändringarna och lika många vill att Sverige går före andra länder när det gäller klimatet. Folkviljan för en offensiv klimatpolitik finns redan. Det är genom att bana väg för en rättvis omställning som vi kan lyckas. Det innebär att vi behöver anpassa arbetsmarknaden, skapa grön tillväxt genom teknikutveckling i framkant och förbättra förutsättningarna för ett konkurrenskraftigt näringsliv. Därtill behövs förbättrade omställningsmöjligheter och robusta trygghets-system. Sverige behöver rustas för klimatrisker som följer av den uppvärmning vi inte kan hindra. Sammantaget skulle det innebära att den gröna omställningen genomförs med bred förankring bland folket. En rättvis och hållbar omställning skapar delaktighet och engagemang, det gör att vi kommer att klara att göra det som krävs för att skapa ett bättre samhälle i framtiden. Det kommer bli svårt, men det är fullt möjligt.

TCO vill:

Att regeringen tar fram en strategi – ”Shockproof Sweden” – för att rusta Sverige för klimatrisker, genom att skydda bland annat energiförsörjningen, livsmedel, vatten, transporter och logistik.

Framtidssäkra den gröna kompetensen genom en strategi för grön kompetensförsörjning, med möjlighet för arbetstagare att uppdatera sina kunskaper i takt med förändrade behov på arbetsmarknaden.

Minska klimatavtrycken från transporter, jobbresor såväl som gods- trafik, genom upprustning och utbyggnad av kollektivtrafiken, järnvägen, gratis laddning av elbilar på jobbet och färdmedelsneutralt reseavdrag.

Uppmuntra till en bred energipolitisk överenskommelse som håller över tid. Vi behöver fossilfri el och politiken måste därför komma överens om de långsiktiga spelreglerna.

**JOB BEN
FÖRST!**

Arbets-
marknaden
behöver
stark
kompetens-
försörjning
och långsiktig
politik

Arbetsmarknaden behöver stark kompetensförsörjning och långsiktig politik

Det ekonomiska läget är svårt att förutsäga, men det vi vet är att det finns stora utmaningar på arbetsmarknaden. Klimatomställningen gör att vi måste rustas både kompetens- och beredskapsmässigt, vilket gäller både arbetstagare och arbetsgivare. Digitaliseringen och framväxten av AI ställer ytterligare krav på kompetensutveckling och vidareutbildning. Därtill står vi inför en förändrad demografi, där andelen äldre i befolkningen växer tydligt samtidigt som befolkningen i arbetsför ålder endast växer marginellt.

Samtidigt fortsätter arbetsmarknaden att vara starkt tudelad mellan personer i arbete och de som står långt från arbetsmarknaden. Vi vet att lösningen börjar med jobben. För att hantera utmaningarna behöver arbetsmarknaden en kompetensförsörjning för framtiden och en mer ambitiös och långsiktig arbetsmarknadspolitik. När det gäller den tekniska utvecklingen är det viktigt att ny teknik och nya arbetssätt införs och används i samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare och att medarbetare på arbetsplatsen involveras från start.

En effektiv kompetensförsörjning är en grundläggande förutsättning för att vi ska kunna hantera utmaningar och förändringar på arbetsmarknaden. Kompetensförsörjning är avgörande för Sveriges konkurrenskraft, ett näringsliv präglat av tillväxt och en välfärd som ger trygghet.

Grunden för en effektiv kompetensförsörjning är ett välfungerande grundutbildningssystem och att det finns goda möjligheter till kompetensutveckling och omställning genom hela arbetslivet. Kompetensförsörjningen främjas av en arbetslöshetsförsäkring som gör det möjligt att hitta ett nytt arbete som matchar den kompetens man har. Den fria rörligheten för arbetstagare inom EU är också viktig. Samt ett tryggt och överskådligt system för arbetskraftsinvandring för att Sverige ska kunna vara ett attraktivt land för utländsk arbetskraft.

En välfungerande arbetsmarknad innehåller alla dessa beståndsdelar. Möjligheter för människor att utbilda sig, utveckla sin kompetens och ha en trygg försörjning i tider av arbetslöshet. En fungerande arbetsmarknad bidrar också till att hålla ihop Sverige, där de som står långt från arbetsmarknaden inte glöms bort utan får möjlighet att bidra till vår gemensamma välfärd.

En central del för att möta arbetsmarknadens utmaningar och säkra kompetensförsörjningen är arbetsmarknadspolitiken. Många arbetslösa står i dag långt eller mycket långt från arbetsmarknaden och har endast

förgymnasial utbildning. Samtidigt är behovet av arbetskraft stort hos många arbetsgivare. Antalet lediga jobb utan krav på gymnasial utbildning är dock mycket få.

Dagens arbetsmarknadspolitik motsvarar inte de behov som finns. Arbetslösheten av i dag ser heller inte ut som den gjorde för bara några år sedan. Därför behövs också andra lösningar för att möta utmaningen. "Bidragstak" leder exempelvis inte till att fler människor får ett jobb. För att möta de nya utmaningarna på arbetsmarknaden krävs en mer ambitiös och långsiktig arbetsmarknadspolitik med en tydlig och ambitiös målsättning, där effektiva arbetsmarknadsinsatser erbjuds i en omfattning som motsvarar behovet.

Arbetsmarknadspolitikerna behöver innehålla mer utbildning. Fler arbetslösa behöver ta del av yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning och gå till reguljära studier. De som står längst från arbetsmarknaden behöver få mer stöd – personligt och individanpassat. Fler arbetslösa behöver även få en insats på en arbetsplats genom en anställning med stöd. Arbetsförmedlingen är en central aktör i den aktiva arbetsmarknadspolitikerna. Nedläggning av lokalkontor de senaste åren har haft stor negativ påverkan för den arbetssökande. Arbetsförmedlingen behöver därför ges förutsättningar att öka sin lokala närvaro i landet samt att kunna bedriva ett mer aktivt arbete tillsammans med arbetsgivare än i dag.

TCO vill:

Se ett utbildningssystem som både säkerställer kompetensförsörjningen och ger tjänstemännen möjlighet till omställning och vidareutbildning genom hela arbetslivet.

Att a-kassan ska fungera som den omställningsförsäkring den är tänkt att vara, och att ersättningen behöver höjas och indexeras.

Ha ett system för arbetskraftsinvandring som är tryggt och överskådligt för både arbetstagaren och arbetsgivaren. Systemet måste fungera med den svenska arbetsmarknadsmodellen, där det är arbetsmarknadsparterna och inte politiken som ansvarar för lönebildningen.

Se en mer ambitiös och långsiktig arbetsmarknadspolitik med en tydlig och ambitiös målsättning – mer aktiva arbetsmarknadsinsatser med rätt åtgärder till rätt grupper, anpassade efter de arbetssökandes behov.

**JOB BEN
FÖRST!**

Arbetslivet
behöver

vara **tryggt**
och hållbart

Arbetslivet behöver vara tryggt och hållbart

En välfungerande arbetsmarknad förutsätter ett tryggt och hållbart arbetsliv. I en rapport från 2024 visade TCO att mer än 50 procent av tjänstemännen mellan 50 och 67 år planerar att gå i pension före riktåldern. Det är alarmerande.

Om en så stor andel går i pension före riktåldern hotas kompetensförsörjningen i så väl privat som offentlig sektor. Bristande arbetsmiljö och personlig hälsa anges ofta som orsaker. Det finns också skillnader mellan mäns och kvinnors situation på arbetsmarknaden, ur ett jämställdhetsperspektiv. Många kvinnodominerade yrken präglas av hög arbetsbelastning och stress. Det leder ofta till sjukfrånvaro och att många kvinnor väljer att arbeta mindre än heltid för att orka och för att undvika ohälsa. Det leder också till att fler kvinnor än män tenderar att lämna arbetslivet i förtid av arbetsrelaterade skäl. Dessa faktorer är en ytterligare källa till inkomstskillnader mellan kvinnor och män.

En annan aspekt som påverkar våra möjligheter till ett tryggt och hållbart arbetsliv är hot och våld. Sjukfrånvaro till följd av hot och våld är ett stort problem och påverkar både inkomst och pension negativt, vilket i sin tur kan göra det ännu svårare att ta sig ur en situation som präglas av just detta. Sådana konsekvenser kan drabba anställda oavsett om de drabbas av hot och våld på jobbet av chefer eller kollegor, från tredje part – till exempel sökande, klienter eller patienter – eller i hemmet av en närstående. Mäns våld mot kvinnor och sexuella trakasserier är stora problem som vi måste komma till rätta med.

Det är viktigt att så långt det är möjligt förhindra att sjukskrivning uppstår, oavsett orsak. Många tjänstemän arbetar inom yrkesområden där det i dagens hårdnande samhällsklimat finns en reell risk att skadas i arbetet. Även dessa risker behöver förebyggas. För de som inte kan arbeta på grund av sjukdom eller som har skadats i arbetet behöver det finnas trygga socialförsäkringar. Sjukförsäkringen ska ge inkomsttrygghet för dem som inte kan arbeta på grund av sjukdom och underlätta rehabilitering och arbetsanpassning. En välfungerande arbetsskadeförsäkring bygger på principen att den som skadas i sitt arbete ska hållas ekonomiskt skadelös. Sjuk- och arbetsskadeförsäkringarna behöver vara anpassade efter dagens arbetsliv.

Vi behöver skapa förutsättningar för att så många som möjligt ska kunna, vilja och orka arbeta längre genom att främja ett hållbart arbetsliv, för såväl kvinnor som män. Möjligheterna för arbetstagare att påverka hur, var och när arbetet utförs bör öka. Eftersom eget inflytande förlänger arbetslivet. Vi verkar för att arbetslivet ska vara tryggt, där ingen riskerar att bli utsatt för hot, våld och trakasserier. Det behövs bland annat en förbättrad arbetsmiljö, ett förstärkt skydd mot hot, våld och trakasserier i arbetslivet och tryggare socialförsäkringar. Och det är självklart att det är de seriösa arbetsgivarna som ska premieras.

TCO vill:

Förbättra möjligheterna för tjänstemän att arbeta ett helt arbetsliv med hälsan i behåll, även i kvinnodominerade branscher.

Att Sverige ska ratificera ILO:s konvention 190 om avskaffande av våld och trakasserier i arbetslivet. Regeringen måste ta fram en strategi mot hot, våld och trakasserier i arbetslivet.

Reformera arbetsskadeförsäkringen och genomföra Arbetsskadeutredningens förslag för en ändamålsenlig arbetsskadeförsäkring.

**JOB BEN
FÖRST!**

Ekonomisk politik

**för jobb,
företagande
och väl
fungerande
välfärd**

Ekonomisk politik för jobb, företagande och väl fungerande välfärd

Sverige har höga ambitioner vad gäller välstånd och välfärd. Det ställer i sin tur höga krav på det svenska samhällets olika delar. Näringslivet måste vara konkurrenskraftigt och utbildning, vård och omsorg av hög kvalitet. Offentliga institutioner måste åtnjuta medborgarnas förtroende och människor måste känna tillit till varandra. På arbetsmarknaden krävs starka och ansvarstagande parter.

En väl fungerande välfärd är en avgörande förutsättning för ett blomstrande och konkurrenskraftigt näringsliv med fler och bättre jobb, reallöneökningar och goda arbetsvillkor. Jobb och företagande är samtidigt den centrala basen för välfärdens finansiering. På så sätt finns ett ömsesidigt beroende. Den ekonomiska politiken i bred bemärkelse måste utformas för att nå god konkurrenskraft, ökad produktivitet, goda förutsättningar för omställning och därmed ett växande välstånd. Den ekonomiska politiken måste också alltid utgå från en ekonomiskt, socialt och miljömässigt långsiktig hållbarhet.

God utbildning, från förskola till forskning, omsorg och vård, vidareutbildning för omställning likväl som exempelvis infrastruktur, energisystem, bättre fungerande bostadsmarknad, regelverk eller tillståndsproucesser är centrala för ett växande välstånd liksom en förutsättning för kompetensförsörjningen.

Demografien, med fler äldre och färre unga, liksom de stora investeringar som krävs såväl i totalförsvaret som för klimatomställning och klimat Anpassning kommer att ställa högre krav på både finansiering och kompetensförsörjning. Vår bedömning är att det kommer att kräva ett högre skatteuttag på medellång sikt. Genom fortsatta reformer för jobb och växande företagande kan välståndet fortsätta växa och därmed säkra välfärdens långsiktiga finansiering.

Det behövs fler reformer för tillväxt och konkurrenskraft i näringslivet. Internationalisering, fri handel och en stärkt inre marknad i EU är ett viktigt reformarbete, som dock inte får ske på bekostnad av den inre marknadens sociala dimension, rättigheterna i EU-stadgan och arbetstagares rättigheter. Vi behöver satsningar på investeringar såväl som på utbildning och kompetensförsörjning men också ett värnande av den svenska arbetsmarknadsmodellen. Stabila ramverk och väl fungerande institutioner med samhällelig tilltro är centrala.

En viktig förutsättning för konkurrenskraft är ett välfungerande skattesystem där det lönar sig bättre att utbilda sig och ta ansvar, driva företag och få dem att växa. Skattesystemet behöver nu en översyn, dels för att rensa i de många ändringar som gjorts, dels för att förskjuta tyngdpunkten i beskattning från arbete mot konsumtion, kapital och miljöskadlig verksamhet.

Välfärden måste ges betydligt mer långsiktiga ekonomiska planeringsförutsättningar. Staten behöver ta ansvar för en större andel av kostnaderna för välfärden, eftersom ökade finansieringsbehov inte bör bekostas genom höjda skatter på arbete, vilket kommunalskatten utgör. Pengar är inte allt, men en nödvändig förutsättning. Det centrala är att välfärden ges såväl tillräckliga som långsiktigt förutsägbara ekonomiska villkor. För kompetensförsörjningen krävs dessutom bättre arbetsvillkor och arbetsmiljö.

TCO vill:

Stärka förutsättningarna för tillväxt och konkurrenskraft genom exempelvis internationalisering, en stark arbetsmarknadsmodell, investeringar, utbildning och kompetensutveckling och stabila ramverk och institutioner

Göra en översyn av skattesystemet med utgångspunkt att det ska löna sig bättre att utbilda sig, ta ansvar och driva växande företag och därmed säkra välfärdens långsiktiga finansiering.

Att staten ska ta ett större ansvar för välfärdens finansiering och ge mer långsiktiga ekonomiska planeringsförutsättningar.

**JOB BEN
FÖRST!**

Sverige
behöver
skyddas
från
yttre och
inre hot

Sverige behöver skyddas från yttre och inre hot

Händelseutvecklingen i omvärlden innebär att vi har ett förändrat säkerhetsläge och ett ökat hot mot Sverige. Vi befinner oss i en situation som ökar behovet av skydd, där upprustningen av totalförsvaret är en central del.

TCO har en lång tradition av att delta i totalförsvarsfrågor med ett särskilt fokus på det civila försvaret. Det handlar ytterst om att skydda och värna det fria och demokratiska samhälle som medlemmar i TCO-förbunden upprätthåller genom dagliga insatser i olika sektorer. TCO-förbundens medlemmar är avgörande för att samhället ska fungera såväl i fredstid som i tider av förhöjd beredskap och ytterst krig.

I händelse av förhöjd beredskap och ytterst krig är det helt centralt att samhällets civila förmåga är god. När det militära försvaret byggs upp behöver därför även det civila försvaret rustas. En förutsättning för att samhället ska kunna hantera kris- och krigssituationer är att det finns en god kompetensförsörjning och tillgång till arbetskraft med rätt kompetens i alla sektorer. Vidare måste det finns goda förutsättningar för tjänstemän att delta i totalförsvaret. I det avseendet är det viktigt att arbetsgivare gör beredskapsplanering tillsammans med arbetstagarna och deras fackliga organisationer. Partsmodellen, som går ut på att arbetsmarknadsparterna förhandlar och enas om vilka villkor som ska gälla på arbetsmarknaden, anser vi kan och bör spela en viktig roll i totalförsvaret.

Vi har redan gedigna system och strukturer på plats som kan bidra till att göra Sverige handlingskraftigt i en tid som präglas av ett försämrat yttre säkerhetsläge. Låt oss bygga vidare på partsmodellen och den erfarenhet som finns hos arbetsmarknadsparterna när totalförsvaret ska rustas.

Parallellt med det förändrade säkerhetsläget och upprustningen av totalförsvaret pågår arbetet att förebygga och bekämpa allvarlig brottslighet och gängkriminalitet. Brottsligheten och gängkriminaliteten påverkar alla delar av samhället, även arbetsmarknaden där vi ser stora utmaningar i form av utnyttjande av arbetstagare, missbruk av välfärdssystemen och hot och våld mot tjänstemän. Det är utmaningar och problem som på kort sikt skapar en osund konkurrens, på längre sikt eroderar förtroendet för partsmodellen, arbetsmarknadens funktion och i förlängningen samhället i stort. Det måste vi ta skyndsamma steg bort från, mot en ökad trygghet i alla dessa delar.

TCO vill:

Verka för att hela samhället står rustat i en krigssituation och säkerställa att förtroendevalda och tjänstemän har rätt kunskap och förutsättningar att bidra inom totalförsvaret.

Värna partsmodellen och förstärka relevanta regelverk för att motverka utnyttjandet av arbetstagare och missbruk av välfärdssystemen.

Ett Sverige att längta till

Sverige är ett land fullt av möjligheter. När utmaningarna är stora är det ännu viktigare att våga vara optimist och se ljus på framtiden.

När demokratin utmanas, då måste vi stå stadigt. Ett demokratiskt samhälle är inget konstant tillstånd, det är något vi tillsammans skapar varje dag.

När den gröna omställningen stannar av och utsläppen ökar då vill vi kliva fram och visa att en rättvis klimatomställning är möjlig och att vi är många som tror på det.

När allt för många människor inte får chansen på arbetsmarknaden, när allt för många sjukskrivs och arbetsmiljön brister. Då måste vi visa på lösningar.

Tillsammans kan vi ta krafttag för ökad jämställdhet, en rättvis omställning, en inkluderande arbetsmarknad där kompetensutveckling sker genom hela livet och arbetslivet är tryggt och hållbart.

Tillsammans kan vi visa vilket Sverige som är värt att försvara mot både yttre och inre hot. Ett konkurrenskraftigt Sverige med en fungerande välfärd och ett hållbart arbetsliv för alla.

Runt om i landet finns ett fackligt engagemang som grundas i en övertygelse om att vi tillsammans är starka och kan göra skillnad. Det är den fackliga styrkan – låt oss bygga vidare på den.

Tillsammans kan vi skapa en framtid att längta till.

Tjänstemännens centralorganisation
Linnégatan 14, 114 94 Stockholm
Tel 08-782 91 00, tco.se

JOBBEN FÖRST!

